

Seuran juhlalounas, teemana Kaarina Maununtytär

Ehkä tiedätte, mutta kerron silti:

Kaarina Maununtytär syntyi **1550**. Isä oli tavallinen sotilas, todennäköisesti vanginvartija ja äiti talonpojan tytär. Kaarina Maununtytär oli hyvin kaunis ja Zacharias Topeliuksen mukaan kuningas Erik XIV oli kiinnittänyt huomionsa nuoreen kauniiseen tyttöön, joka oli myynyt pähkinöitä Tukholman torilla. Oliko ensitapaaminen Tukholman torilla tai jossain muualla on epävarmaa, mutta varmaa on kai se, että aloitteen tekijä suhteelle oli kuningas. Kaarinasta tuli kuninkaan rakastajatar ollessaan vasta 14-vuotias ja kuningas oli häntä 17 vuotta vanhempi. Kaarina sai hovissa myös virallisen aseman, sillä hänet nimitettiin kuninkaan siskon hovineidoksi.

Kuningas solmi salaa avioliiton Kaarinan kanssa **kesäkuussa 1567**. Silloin oli heidän ensimmäinen lapsensa Sigrid jo syntynyt. Kaarina tuli raskaaksi uudestaan ja heille syntyi poika Gustav **23. tammikuuta 1568**. Tuolloin kuningas oli jo ilmoittanut, että viralliset häät järjestetään Tukholman suurkirkossa **heinäkuun 4.** Seuraavana päivänä Kaarina kruunattiin Ruotsin kuningattareksi. Häistä ja kruunajaisista alkoi kuningas Erik XIV lähtölaskenta valtaistuimelta. Hänen molemmat velipuolensa Juhana ja Karl eivät mielenosoituksellisesti osallistuneet juhlallisuuksiin.

Syyskuun 29. päivänä kuningas ja kuningatar vangittiin. **Tammikuussa 1569** heidät ja heidän perillensä tuomittiin menettämään kuninkaalliset oikeutensa ja heidän vankeuttaan Tukholman linnassa jatkettiin. Heille syntyi **tammikuussa 1570** vankeudessa toinenkin poika Henrik.

Heinäkuussa 1570 koko vangittuna ollut kuninkaallinen perhe siirrettiin Turun linnaan jatkamaan vankeuttaan. Vangittujen olosuhteet Turun linnassa olivat kohtuulliset, mutta Erikin velipuoli Juhana, joka oli uusi kuningas, oli kuullut huhuja suunnitelmista vapauttaa Erik ja päätti siirtää vangit **elokuussa 1571** Ahvenanmaalle Kastelholmin linnaan. Juhana III pit-

velipuoltaan Erikiä edelleen uhkana omalle vallalleen, koska Erikillä oli edelleen kannattajansa ja siksi hän siirsi vangittujen olinpaikkaa tiheästi. Kastelholmista heidät siirrettiin Gripsholmiin. Gripsholmissa heille syntyi kolmas poika Arnold, joka kuoli jo vauvana.

Kesäkuussa 1573 vangit siirrettiin Västeråsiin ja Juhana III päätti erottaa Erikin, Kaarinan ja lapset toisistaan. Kaarina ja lapset lähetettiin takaisin Turun linnaan. Sigrid oli tuolloin 7-vuotias ja veli Gustav 5-vuotias. **Keväällä 1575** Juhana III päätti erottaa äidin ja pojan toisistaan ja Gustav karkotettiin Puolaan sekä tuomittiin elinikäiseen kieltoon palata Ruotsiin. Gustavin pikkuveli Henrik oli kuollut Turun linnassa, sillä hän oli ollut sairas, kun muut siirrettiin Kastelholmiin ja oli siksi jätetty Turun linnaan toipumaan.

Erik myrkytettiin vankeudessa Örbyhusissa ja kuoli **26. maaliskuuta 1577**. Tämän jälkeen Kaarina vapautettiin Turun linnasta, jossa hän oli ollut vangittuna yli neljä vuotta.

Maaliskuun 20. päivänä 1578 Kaarina sai Juhanalta epämääräiseksi ajaksi hoitoonsa Liuksialan kuninkaan kartanon. Kartanossa oli 31 härkää, 31 lehmää, 2 työhevosta, 3 sonnia, 90 lammasta, 49 sikaa sekä lisäksi vasikoita ja kanoja. **Kesäkuussa** hän muutti tyttärensä Sigridin kanssa Liuksialaan. Kaarina keskittyi tämän jälkeen tilanhoitoon ja hoiti kartanoa menestyksekkäästi.

Juhana III:n aseman vakiinnuttua hänen epäluulonsa Kaarina Maununtytärtä kohtaan hälveni ja Liuksialan kartanon luovutus sopimus muutettiin vuonna **1581** Kaarinalle eliniäksi.

Lokakuussa 1582 Kaarina ja tytär Sigrid, joka oli tuolloin 16-vuotias, matkustivat Tukholmaan ja tapasivat Juhana III:n puolison kuningatar Katarina Jagellonica. Kaarinalle luovutettiin takaisin häneltä aikoinaan takavarikoidut korut. Sigridistä puolestaan tuli Juhana III:n tyttären Annan hovineito ja hän pääsi mukaan

Puolaan Juhana III:n pojan Sigmundsin kruunajaisiin. Tällä matkalla hän tietävästi tapasi veljensä Gustavin.

Gustav oli lähettänyt viestin äidilleen, että haluaisi tavata hänet. Tapaamiseen tarvittiin kuitenkin Juhana III:n lupa ja siksi se järjestyi vasta **toukokuussa 1596**, neljä vuotta Juhana III:n kuoleman jälkeen. Tapaaminen järjestyi Virossa minne Kaarina ja ehkä myös Sigrid matkustivat. Gustav oli lähes unohtanut ruotsinkielen ja heidän kommunikointinsa oli vaikeata. Kaarina tunnisti poikansa vain joidenkin syntymämerkien perusteella. Erik oli vankeudessa kirjoittanut päiväkirjoja, jotka Kaarina nyt luovutti Gustaville. Gustav panttasi ne myöhemmin rahapulassa.

Näihin aikoihin ajoittuu Sigridin paluu hovista Liuksialan kartanoon äitinsä luokse. Hän oli elänyt pitkään naimattomana ja vasta vuonna **1597** ollessaan yli 30-vuotias hän solmi avioliiton Henrik Klasson Tottin kanssa. Henrik Tott oli oppinut mies, joka oli opiskellut Rostockin ja Helmstadtin yliopistoissa. Hänet nimitettiin Turun linnan komendantiksi vuonna **1598**. Täten vastavihitty Sigrid sai mahdollisuuden tutustua Turun linnaan huomattavasti paremmassa asemassa kuin lapsena siellä vankina ollessaan.

Henrik Tott oli perinyt isältään Sjunbyn kartanon Siuntiossa ja Gerknäsin kartanon Lohjalla. Häntä pidettiin Juhana III:n pojan kuningas Sigmundin kannattajana. Kun Sigmund lopulta hävisi valtataistelun setänsä Karlin kanssa, ja kun Karl suunnitteli sotaretkeä Ruotsin itäisiin osiin (Suomeen) kukistaakseen Sigmundin kannattajat, lähti Henrik Tott perheineen maanpakoon Riikaan.

Henrik Tott kuoli maanpaossa **1602** tai **1603** ja Sigrid palasi lapsineen Liuksialaan äitinsä luokse. Lapsista Åke ja Erik saavuttivat aikuisiän, mutta Maria ja Johan kuolivat nuorina. Henrik Tottin kartanot Sjunby ja Gerknäs oli takavarikoitu kruunulle.

Sigrid oli ilmeisen taitava neuvottelija, sillä hän pystyi vakuuttamaan sedälleen kuningas Karlille, että hänen edesmennyt miehensä Henrik Tott ei kuulunut kuningas Karlin vihollisiin, vaikka niin otaksuttiin. Siten kartanot Sjunby ja Gerknäs palautettiin Sigridin omistukseen.

Vielä kerran Sigridin tie vei Tukholmaan, sillä hän solmi uuden avioliiton **1609** hovimestari Nils Nilssonin kanssa. Nils Nilsson kuului vanhaan arvostettuun Yö ja Päivä -sukuun. Avioliitto jäi kuitenkin lyhyeksi ja lapsettomaksi, sillä Nils Nilsson kuoli vain neljän avioliittovuoden jälkeen ja Sigrid palasi taas Liuksialaan. Äiti Kaarina Maununtytär oli kuollut jo vuotta aiemmin Liuksialassa 61 vuoden ikäisenä.

Äitinsä tavoin Sigrid paneutui nyt tarmokkaasti hoitamaan kartanoitaan. Asuttiin osin Liuksialassa ja osin Sjunbyssä. Pojilleen Åkelle ja Erikille hän halusi antaa parhaan mahdollisen kasvatuksen ja mahdollisuuden opiskella ulkomailla. Kirjeissään ulkomailla opiskeleville pojilleen hän muistutti heitä elämään vaatimattomasti ja säästeliäästi.

Allekirjoituksissaan hän käytti seuraavaa lisäystä: ”Sigrid, kuningas Erikin tytär Liuksialasta”. Sigrid kuoli Liuksialan kartanossa 67 vuoden ikäisenä. Sigrid on myös haudattu Turun tuomiokirkkoon.

Epilogi

Suomen vaunuhistoriallisen seuran perustaja, kunniajäsen ja alusta asti seuran hallituksessa mukana ollut Margareta Segersven asuu tänä päivänä Sjunbyn kartanolinnassa. Sjunbyn kartanolinna on rakennettu noin vuonna **1560** Jacob Henrikssonin toimesta ja avioliiton kautta kartanolinna siirtyi Tott-suvulle. Vuodesta **1698** Sjunbyn kartano on ollut Margareta Segersvenin suvun omistuksessa. Sjunby on Margaretan lapsuuden koti ja Porkkalan miehitysaikaa lukuunottamatta hän on asunut siellä aina. Siis siinä ihan samassa rakennuksessa missä Sigrid, lapset Åke ja Erik asuivat ja otaksuttavasti myös Kaarina Maununtytär on vierailut. JJ